

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА СРПСКО-КРАЉЕВСКА

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА И СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ ЗА ЦЕО ОВАЈ САЗИВ:

ЗА СРБИЈУ . . . . . 5 ДИНАРА

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ТОЛИКО ИСТО С ДОДАТКОМ ПОШТАРИНЕ

УРЕЂУЈЕ СЕКРЕТАР СКУПШТИНСКИ
РАНКО ПЕТРОВИЋ

БРОЈ 65

УТОРАК 24 АВГУСТА 1893

ГОДИНА III

47 САСТАНАК

1 августа 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Паја Вуковић

СЕКРЕТАР,

Алекса Ратарац

(НАСТАВАК)

(О монополима, Ран. Тајсић).

Они пођу са неколико коња, право у Шумадију па тамо раде, и све потребе као и храну зарађују и кући носе те подмирују породицу. Али тим људима никако не може да падне на памет та мисао, да се они осигурају, од куд са друге стране, но из своје земље. Држава прави расаднике, те да засађује народ извесна места виноградима, и на то се грдне суме дају, — а ви хоћете да дозволите, да се лепе земље виноградске запремају јечмом и кукурузом, те да претече жита за „комадару,“ а не подсећате људе да из расадника узимају лозу и тамо саде, па да имају и вина и ракије, — већ ти људи праве од жита ракију комадару, која не само што убија здравље, већ од те ракије, кад се и мало пије, хоће да прсне глава и да човек полуди. Дакле, у једном погледу ово је штетно по здравље а и што се забатаљује наше вођаство и виноделство, кад се одомаћи ова ракија „комадара.“ Прва је реч „комадара,“ то је име, које је врло лепо за ову ракију, и нико други са стране, није јој је лепше име дао, него што смо ми, јер она се прави врло мало од жита, кукуруза и осталог и то покварена и од спљачина, од оних буђавих покварених остатака, онога, што се већ — опростите ми — усмрдило, па то се све стрпа у чаброве и каце, па се од таквих помијара и спљачина после пече ракија комадара. Они трговци, који продају комадару, они је занста и не пију, већ је продају другима.

Мени се чини, да ће бити много мање штете, а много ће бити корисније и по државу, да се забрани, да се комадара пече, и да се развија по народу. Мени се чини, да ће веома корисно бити по народ и државу, ако се спречи даље производња ове ракије. Ако дакле, ово прелазно наређење, остане, онда ће бити на штету по наш народ, што је најглавније; а по државу мањак, али држава би могла тај недостатак на други начин да надокнади; с друге стране, оно што народ из свога арсенала економног изгуби, то се не може лако накнадити, јер то одмах поплави туђа мустра и производња, — наше се изгуби за свагда. Ко ће да забрани да се

даље и друге државе не користе овиме, да и они као Аустро-Угарска неће увозити ову ракију код нас. И та ће „комадара“ онда истерати све на нас њене приходе.

Ја мислим, да не би било рђаво, ако би имало 10 посланика, колико је по закону нужно, да ме потпомогну, те да учиним предлог, који овако да гласи: „Предлажем да се прелазно наређење укине.“

Молим г. г. посланике да ме потпомогну (*Потпомажу га*). Сад нека изволи Скупштина решити о мом предлогу.

Павле Ранковић — Ја не могу да се сложим са предлогом Ранковим, из разлога ових: што он не говори против свију алкохола, који су штодљиви по здравље нашега народа, него се он овде ограничава на саму комадару ракију. И да је само та комадара штетна по здравље народно, ја бих се сложио с Ранком, и гласао бих за његов предлог, али не могу да се сложим с њим из разлога ових, што он не помиње данашњу ракију и вино. Ви знате да се данашња ракија и све друго пиће од шпиритуса прави, а вино се још и фарба хемиском фарбом, а Ранко није имао то на уму, да и то убија здравље нашег народа. И кад то није његов предлог обухватно, онда сам за то, да се нашем народу остави слобода, да може производити ракију од свробних материја, за своју домаћу потребу. Наш је народ већином сељак, и кад се умори од рада, треба му, да попие коју чашу ракије, па за то мислим, да му треба дозволити да може пећи ракију комадару.

Наш народ и ако има вођњака, ипак пљива нема, јер их поједу гусеница, и често пута и озебу те не роде а винограда немате; по нужди пече ракију од јечма и кукуруза. Ја мислим, да треба имати обзира на цео народ српски а не руководити се обзирима појединих крајева, за то мислим, да треба Ранков предлог одбацити а остати при предлогу, како је на првом читању усвојен (*Чује се: да се реши*).

Потпредседник — Јели вољна Скупштина да се претрес? (*Јесте*) Молим вас, господо, има још јављених говорника: С. Петровић, А. Ратарац, М. Богдановић, М. Сретеновић и т. д. (*Чује се: „да се остави за другу седницу“*).

Станко Петровић — Молим вас, господо, кад је реч поведена о овом прелазном наређењу, о ракији комадари, ја сам рад да и ја проговорим неколико речи о томе. Ја сам за ту комадару у Србији сазнао да се пече пре годину дана. Ја сам распитивао људе вештаке, који пеку ту комадару. Распитивао сам и лекаре, каквог је дејства насипрам здравља народног. Од једног нашег грађанина, који се бави с цићем, ја сам с њим разговарао, и он ми је причао и уверио ме је, да која се комадара пече на овим простим казаницама, са свим је опасна по здравље човечије; без казана, који имају машинерију за пречишћавање, комадара је опасна по здравље. Овим предлогом је врло добро погођен смисао и

ми сад, ако хоћемо да убијемо наше воћарство и виноградарство, само ако овај члан ово прелазно наређење и усвојимо, ми ћемо их убити. Ја признајем, да је наша земља изгубила много винограда, да је због зиме и мрза, изгубила доста и воћњака. Можда ће ми се казати: после годину две-три дана нећемо имати ни комадаре, но ако ово усвојимо неће скоро бити ни винограда, за то што се нико неће да бави обрађивањем винограда, и за то мислим, да се ово прелазно наређење избрише.

А. Ратарац — Ја имам само да кажем ово неколико речи и то ме је изазвао говор мога друга Павла. Овај предлог да га Ранко није поднео, ја бих га поднео у интересу здравља нашег народа. То је што сам имао да вам кажем и то треба да примимо сви.

Милош Богдановић — Господо, ја сам још на првом читању казао, каква је мене невоља нагнала, да овај предлог поднесем. Сама г. г. министар финансија и министар народне привреде изјавили су, да се збиља овај закон не односи на овај предлог, казали су, да је целз закона да монополише само чист прерађен шпиртус од 60 степени на на више, а никако ову ракију, коју сељаци, као што рекох, по невољи производе од своје хране. Сад се ово изврше и нашло се, да је она шткодљива здрављу и т. д. Ја не знам, у колико је то истина, само из говора два предговорника хоћу да изведем да има нечега другог, да је овде нека виша спекулација. Г. Ранко Тајсић, који је из краја, где се највише подиже воћарство, говорио је, разуме се, у прилог воћарства, па каже хоћемо да убијемо наше шљиве и т. д. овом ракијом. Тако исто и С. Петровић. Господо, ја разумем то, али и они треба да знају, да се код нас воћарство не може да подигне од гусеница, а винограде је појела филоксера и то ме је натерало да поднесем овај предлог. Код нас се та ракија одомаћила од 5 — 6 година. Станко је спекулант, он доноси вино и ракију како хоће, те продаје у том крају, и отуда, разуме се, има свог рачуна. Колико има сељака да купују такву шљивовицу или ракију од комовине? Нема их. Ја хоћу да напоменем још и то да смо овим предлогом Ранковим на чисто и несљедствени у заштити саме своје производње. Кад год смо поједине законе доносили да заштитимо нашу индустрију, гледали смо, да се наши производи више троше, но они са стране. Па шта хоћемо овим законом? Хоћемо да потиснемо што наш сељак не производи, већ што се на страни производи; хоћемо да дозволимо да се доноси из прека готов шпиртус из аустријске земље, а ми да га плаћамо нашим новцем. Па још то право да учинимо?

Г. Станојло Вукчевић рече пре у свом говору, да је то шткодљиво чак и по здравље. Ја нећу да спорим знање лекарско, али ћу да потврдим да не стоји баш оно, што каже да се од те комадаре добија чак и лудило; ја нисам видео ни једног сељака, да се због ње отера у лудницу, али ћу да констатијем то, да Михаило Терзибашки није окушао комадару, па ето га у лудници, а Васа Пелагић, који није ни видео комадару, па га при свем том лудост власника отера у лудницу.

Ја вас молим, да у овом погледу пређете преко гледишта лекарског, већ да појмите невољу народа, што му је уништено вино и воћњаци и молио бих сваког посланика да се при решавању овога стави на земљиште тога краја наше земље, где нема винограда, ни воћњака па бисмо могли да ценимо справедљиво ову ствар. Ја вас молим, немојте да један крај наше Отаџбине поред божије казне, казните и овом казном, немојте спречавати сељака да у свом мучничком раду поткрени своју снагу овом ракијом, коју је по невољи изумео од своје хране правити. На вама је на послетку да решите како хоћете, а ја сам учинио своје.

Максим Сретенковић — Пошто чујем из клуна да треба бити кратак, то и сам увиђам, пошто је један сат прошао и време је одавно да треба ићи да се руча, што и гони посланике да предлажу да се кратко говори.

Ово прелазно наређење на првом читању уметнуто је по тражењу посланика Милоша Богдановића, који је из оног места,

где се служе место ракијом од воћа они неку од ране и пију и ако је по здравље шткодљива, што је то на првом читању г. Веснић лепо објаснио и што сам рачунао, да ће још онда овај додатак отпасти, но кад није онда, заиста сад га треба одбацити, јер је г. Тајсић веома лепо објаснио и дао јаким разлога, које треба усвојити.

Ја потпуно појимам, да брат Милош са овим је хтео да не увреди свој крај, а не зна колико би им штете допринео. остављајући им и даље да се трују са комадаром и да се тако пиће као шткодљиво још више шири. По моме мишљењу крајње је време, да се прегне једаред, те да све што је од штете нашем народу и његову напретку отклања, не гледећи хоће ли се наћи овај или овај увређен, само ако то иде у корист народа, његова здравља и бољитка.

Пре неколико година покретано је, да треба сифилне лечити принудно, то није уведено, што би се тим вређале угледне породице, па смо виђали да сад цела земља пати јер се та опака бољка раширила, па до лањске године осташе и даље да се носе пресни оманци и од тог се шире болештине све за то, да се не вређају бирачи, а то грдно штету доноси. Из ових разлога гласају за предлог Ранка Тајсића, да се прелазно наређење укине, већ да се забрани производити ракија комадара као штетна, а и с тога што би производњом и даље комадаре овај се закон проигравао.

Новак Милошевић — После онако јасног говора г. Ранка Тајсића, који је очито и као и у огледалу јасно представио штетност овога прелазног наређења, који је тако просто говорио, да нема потребе, да ни један више о томе говори. Он је обухватио у свом говору оно, што су учени људи казали и што сељаци нису умели казати, он је обухватио све што треба и тако све је сваки могао правилно да разуме. Ја мислим, да ми сви, увиђајући штетност требали бисмо да будемо против овог прелазног наређења. Што је један господин казао како има спекулације од стране оних, који су из воћарских предела, ја кажем, да у нашем округу, половина округа нема никаква воћа, нити може да роди, нити се пече ракија и ја онда немам ни у половину интереса, округа чији сам представник, за ову ствар; него у интересу је здравља целог народа да се воће подиже: с тога сам ја да се ово прелазно наређење избрише и предлог Ранков усвоји.

Станојло Вукчевић — Време је кратко, а и ја ћу бити кратак. Да не би Скупштина била наведена на погрешан пут говором г. Павла Ранковића, да кажем неколико речи и одговорим г. Ранковићу.

Он каже, да би пристао на предлог Р. Тајсића да се избрише овај члан и кад би њиме била обухваћена сва алкохолна пића или кад би се сва фабрикована пића забранила. Ја ћу да напоменем само ово да постоји закон о тим стварима. По том закону, сва пића, која се код нас фабрикују или са стране доносе, прегледају се од једне комисије, и фабрикована су пића забрањена и казне се они, који таква пића продају. То је једно, а друго морам да се вратим на оно, што сам мало пре рекао, и да му напоменем да није све једно мешати пречишћен шпирит и овај, који се добија од комадаре; с тога што је овај 10 пута отровнији од чистог шпирта. У Француском закону постоји једна одредба да се може додати извесна количина шпирта — а то је ушло у медицинску науку и хигијену — вино, које се транспортује, те да се на путу не би кварило и то се додаје и то не овај од комадаре по чист шпирт.

Да напоменем Милошу Богдановићу, да шпиртус шткоди здрављу. Па да бог ме сваки алкохол шткоди кад се много пије. Но овај шпиртус од комадаре, много више шткоди од чистог, јер у њему има једна материја шткодљива о томе се може г. Богдановић уверити, ако оде у хемијски лабораторијум код др. Марка Лека, па ће видети колико има отровних честица у комадару. До пре три године није било комадаре, прво је почео пожаревачки округ да производи комадару, прво за то, што је први изгубио винограде а шљиве није ни имао, а друго што је на граници, па је видео од комшија пречана.

Г. Богдановић каже, да њему није било познато лудило од цијења комадара, а ја ћу да му кажем, да сам ја имао баш из његова села једну читаву фамилију, која је од тога патила.

Даље морам и ово да напоменем, комадара се не прави у целој Србији већ у 2—3 округа, а у сваком од та 2—3 округа у неколико села а у селима у неколико кућа и за то што она постоји у 2—3 округа — у 2—3 куће — зар за то да то зло пренесемо на целу Србију. У Баварској је донесен закон, да се не смеју гајити козе, јер Баварци сматрају да су козе штетне за шуму, и с тога је тамо и забрањено гајење коза. А ми сматрамо да козе нису штетне и с тога допуштамо да се оне пате, али ми сматрамо да је комадара штетна и за то је не треба дозволити.

Министар финансија Мих. В. Вујић — Доцкап је, с тога ћу само неколико речи да кажем; не бих ни узимао реч, да само један од посланика не рече „ово се изметнуло“. Није. Ви знате какав сам ја предлог поднео, ви се сећате, да сам прочитао и мишљење државног хемичара, др. М. Лека, где стоји да је ова комадара штетна и да ће да буде штетна за монополе. То што је изнесен предлог да ће требати да се учини нека олакшица за извесне крајеве, ми смо донели ово наређење; али сад ја ипак остајем при свом првашњем предлогу тим више, што сам добио обавештења не само од поштованог посланика г. Вукчевића, него и од других стручних људи, који се у томе разумеју. Комадара је у Србији нова ствар, ја после онако лепог и образложеног говора г. Ранка Тајсића имам да кажем ово: дозволити комадару значи при увођењу монопола дати јој преимућство према другим ињима и дати јој преимућство према целом монополу. Значило би, да би се комадара при увођењу монопола проширила по целој Србији и сузбила би и шљивици и комовици и на штету монопола и на штету народног здравља.

Још само ово. Ставља се питање, шта ће они крајеви, који немају воћа и ракије, па шта ће друго по да продају саму храну; то је болест, него да од покварене хране, од буђаве проје, од делова, који су више неупотребљиви пеку један алкохолни производ, који је штетан по здравље. Боље је да подиже воћњаке и винограде а где то не може, боље је да производи храну и да за новац, који за њу добије набави своје намирнице, него да он сам производи тако штетну врсту ракије. За то бих молио Народну Скупштину, да остане при чл. 3 као што је и усвојен и да прими предлог г. Ранка Тајсића да се прелазно наређење укине.

Потпредседник — Сад ћемо приступити решењу. Овде постоји предлог г. Ранка Тајсића, да се прелазно наређење укине. Ја ћу ставити предлог г. Ранка Тајсића на решење. Ко је за то, да се предлог г. Ранка Тајсића усвоји, да се прелазно наређење укине и да останемо при члану 3 као што је примљен, тај нека изволи седети, а ко је противан, нека устане? (*Велика већина седе*). — Велика је већина седела и према томе објављујем, да је прелазно наређење укинута.

Изволте чути извештај одбора, који је прегледао измене у закону царинском, како бисмо имали рада за дневни ред за прекосутра.

Секретар Алекса Ратарац чита :

ИЗВЕШТАЈ

о

изменама у царинском уређењу

Народној Скупштини

Одбор, који је одређен да проучи предлог о изменама и допунама у закону о устројству царинском од 12 децембра 1863 год., свршио је посао, који му је поверен, и част му је поднети Народној Скупштини овај извештај:

Пошто је одбор учинио знатне измене и допуне у помениу предлогу, то је, ради боље прегледности и јасности, био принуђен да у целини одштапа предлог са свима изменама и допунама одборским.

Одбор сматра, да су ове измене и допуне, у закону о устројству царинском, преко потребне, како за лакше вршење

царинске службе према новим уговорима, тако и за повећање царинских прихода.

С тога је част одбору замолити Народно Представништво, да ове предложене измене и допуне прими, на које је г. министар финансија пристао.

ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ

у закону о устројству царинском од 12 децембра 1863 год. (Зборник 16 стр. 113 и Зборник 14 стр. 114).

§ 1 да гласи :

„Царинарнице су установе државне и све зависе непосредно од министра финансија. Њихов је задатак, да наплаћују царину и друге таксе и дажбине по нарочитим законима и тарифама за државу, округ, срез или општину на робу, која се у земљу уноси, износи или провози.

Царинарнице су по правилу на граничној међи, али ако то економни и финансијски обзир захтевају, могу се установити у унутрашњости земље.“

§ 2 да гласи :

„Царинарнице се деле, по положају места и трговинском промету, на четири реда :

У I ред долазе царинарнице са неограниченом службом.

У II, III и IV ред са ограниченом службом.

Распоред царинарница и њихова подела на редове вршиће се Краљевим указом, на предлог министра финансија.“

§ 9 додаје се :

„Посредовање у експедицијама између интересованих странака и царинарница допуштено је само царинским посредницима. Министар финансија овлашћује се да пропише правила за царинске посреднике по саслушању главног трговачко-занималског одбора у Београду. Дисциплинске казне за царинске посреднике не могу бити веће од 200 динара. Ову казну изричу управници царинарница у смислу § 124 овога закона.“

§ 81 замењује се :

„Роба у царинским магацинима може остати највише до 60 дана; а за ону, која је по природи својој као : бантовански и пољски производи, јестива и пића колонијална роба, лекарски и хемијски производи и т. д. брзом квару подложна, рок је 20 дана, од дана кад је унесена.

Гломазни предмети од дрвета, камена, земље, метала, могу лежати на стоваришту највише 30 дана.“

§-у 82 додаје се :

„Али пре саме продаје, а најдаље за 5 дана по истеку рокова означених у §-у 81, ова ће се продаја обзнанити у званичним новинама, с тачним описом робе и с позивом да се за њу господар пријави.

Продају ову извршиће сама царинарница десетог дана по обзнани.

§ 83 укида се.

§ 84 замењује се :

Из новаца добивених од продаје робе, измириће се претходно сви трошкови (царине и споредне таксе и т. д.) а остатак храниће се као аманет 30 дана, па ако се сопственик ни у том времену не пријави, онда ће се половина од тога уступити фонду пограничне страже, а друга половина припаће државној каси.“

§ 110 замењује се :

„1 Ко би од предмета у чл. VIII, даље у тачкама 2, 3 и 4; чл. XI и тач. 1, 2, 3, 4 и 5; чл. XII као и тач. 1, 2, 3 и 4; чл. XIII закона о општој царинској тарифи и чл. 9 закона о трошарини, употребио на друго шта а не на оно, чему је намењена или рад чега је ослобођена од плаћања царине или обртне порезе и других такса, као и онај, који робу из сместивних магацина пре прегледа и плаћених такса изнесе — казни ће се на сву количину те робе, наплатом 10 пута царине, трошарине, монополне таксе и обртне порезе.

2. Ко у декларацији утаји или неистинито пријави робу, на коју се царинске дажбине плаћају, казниће се наплатом четири пута царинских дажбина, — што се може заменити затвором, рачунајући у дан затвора 10 динара, на случај да

казну не би могао платити. Но ни у ком случају затвор не може бити краћи од три мес. ни дужи од године дана.“

§ 112 да гласи:

„1. Као царински иступ сматра се: кад се у пријави, стоварници, упутници, товарном листу, у опште исправи, по којој има да се сврши какав посао о роби, упише више или мање колета, него што их има; даље, кад се колета упишу по облику, марки и нумери дружије од оних, која се прегледом нађе, казни се са 2 дин. за свако више или мање колето, за сваку погрешку по облику колета, марки или нумери.

2. Као царински преступ сматра се и казни се: све оно, што је наведено у § 110; даље кријумчарења, која се казне по § 111. Али дела из § 111 казне се још и наплатом десет пута царинских дажбина, што се може заменити и затвором по одредби тач. 2, § 110.“

§ 119 трећа алинеја, са њеним двама тачкама замењује се и гласи:

„Од новаца, који се по овом закону наплати у име казне, учиниће се овакав распоред:

а) Од казне за иступе царинске једна трећина припада фонду пограничне страже, једна трећина посленицима дотичне царинарнице, а једна трећина државној благајници.

б) Од казне за преступе царинске, половина по одбитку трошкова даће се онима, који су показали, ухватили или припомгли да се ухвати дело кријумчарења, а њихов вођа добија два дела; а од друге половине једна трећина припада фонду пограничне страже; остатак поделиће се тако, да две трећине припадну државној благајници, а једна трећина посленицима дотичне царинарнице.“

§-у 121 додаје се:

„Правила службе, књиге деловодне и магадинске овлашћен је да прописе министар финансија; а правила службе благајника и књиге благајничке овлашћује се такође да прописе министар финансија, у споразуму с Главном Контролом.“

§ 112 да гласи:

„Где год је у овом закону реч „такса“, „дажбина“, ту треба разумети: царину, трошарину, монополну таксу, споредне таксе, обртну порезу.“

§ 123 да гласи:

„Царинска казна без разлике царињења изриче се према закону о општој царинској тарифи; а за обртну порезу према закону о непосредној порези; за трошарину према закону о трошарини, а за монополну робу, према закону о монополима.“

§ 124 да гласи:

„Све кривице противу одредаба овога закона у царинарницама I и II реда решавају пуноважно цариник као управник и још два указна чиновника.

У царинарницама I и II реда, казне до 50 динара изврше су одмах; против њих нема места жалби. За казне преко 50 дин. жалба се подноси министру финансија преко исте власти, која је решење о казни донела, у року од 15 дана, од дана саопштења решења. Противу решења министра финансија, може се жалити Државном Савету у року од 30 дана.“

У царинарницама III и IV реда казне до 20 динара изврше су одмах; преко те цифре пуноважно решења изриче најближа царинарница првог односно другог реда. Односно жалбе важе горњи прописи.“

§ 125 да гласи:

„За извршење овога закона овлашћује се министар финансија, да издатке на установу нових царинарница, потребног особља и трошкова, подмири из вишака приноса, од царине и других такса по новом трговинском уговору и општој царинској тарифи, у колико му одобрени кредити буџетом за 1893 рачунску годину буду недовољни, а рачун о томе да поднесе првом редовном сазиву Народне Скупштине.

§ 126.

Закон овај важи десетог дана, од дана обнародовања у „Српским Новинама“.

31 јула 1893 год.

у Београду.

Председник,
Д-р Вукчевић.

Известилац,

Јов. С. Јовановић.

Чланови:

Владимир Карић, Јоца М. Селић, Свет. Славковић,
Дим. Димовић, Мих. Веселиновић.

Потпредседник — Овај је извештај наштампан и раздат посланицима и ставља се на дневни ред прекосутра. Закон о новим монополима враћен је у одбор, ради стилизације и прекосутра гласаћемо о њему поименце.

Пре него што закључимо седницу, имам ово да вам саопштим. Сутра је дан Његовог Величанства Краља, и у част Краља биће благодарење у саборној цркви у 10 сахати. Ја молим госпoду посланике, да после благодарења дођу сви овде у Скупштину у 11 часова, па да сви скупа одавде одемо у Двор да честитамо рођен дан нашем Краљу. Ја молим госпoду посланике, да дођу у празничном оделу са знаком скупштинским и декорацијама.

Данашњи састанак закључујем и заказујем други прекосутра у 8 часова пре подне.

На дневном реду биће прочитани извештај и друго читање трговинског уговора између Србије и Енглеске.

(Састанак је трајао до 1½ часа по подне).

48 САСТАНАК

3 августа 1893 у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК,

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР,

Милош Марковић

Почетак у 9 часова пре подне.

Присутна су била госпoда министри: финансија и правде.

Потпредседник — Отварам 48 састанак.

Изволте чути протокол 47 састанка.

Секретар А. Ратарац прочита протокол.

Потпредседник — Усваја ли Скупштина прочитани протокол? (Усваја). —

Изволте чути молбе и жалбе, које су Скупштини упућене.

Секретар Мил. Марковић чита:

Емил Краловец, окружни инжењер из Лознице, моли да му се време од 8 година, 3 месеца и 15 дана урачуна у године указне службе;

Петроније Бошковић из Вирова (у ср. драгачевском окр. рудничком), моли за награду што је хајдука убио;

Мирко Јевтић из Бреснице (у ср. добричком окр. топличком), моли за олакшицу у отплати аграрног дуга;

Живојин Смиљанић из Белотића (у ср. мачванском окр. подринском), моли за исплату реквизиције;

Милица Ђирић из Клисуре (у ср. белопаланачком, окр. широтском), моли за олакшицу у плаћању порезе и за дозволу горосеча;

Стеван Илић и Горча Здравковић из Барја (у ср. лесковачком окр. врањском), моле за награду, што су проказали извесног хајдука;

Милен Поповић из М. Сугубине (у ср. трстеничком окр. крушевачком), жали се на среску власт;

Обрад Миловановић из Петровца (у ср. млавском окр. пожаревачком), жали се на полициску и судску власт;

Коста Голубовић и још 12 сељана из Мирановца (у ср. белопаланачком окр. пиротском), жале се на општинску власт.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе. —

Изволте чути једну молбу за одсуство.

Секретар чита :

Народној Скупштини

Због мојих приватних послова, молим Народној Скупштини, да ми до краја ове сесије изволи дати одсуство.

3 Августа 1893 год.

Београд.

Понизан,

Пера Вукићевић,
нар. посланик.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Чује се: *одобрава, не одобрава*). Стављам на гласање: Ко је за то, да се г. Пери Вукићевићу одобри тражено одсуство, нека седи, ко је против, нека устане? (*Већина седи*). — Објављујем, да је Скупштина одобрила тражено одсуство.

Сад прелазимо на дневни ред. На реду је, да се поименично гласа о пројекту закона о новим монополима, који је и по други пут примљен и враћен одбору, да га он редигује, према изменама, које су у Скупштини учињене. Молим г. известиоца да дође.

Стева Поповић — У колико се ја сећам, у томе закону нема никакве измене, сем измене о комадари.

Известилац Ђура Милијашевић прочита цео пројект закона о монополима, као што је усвојен на другом читању. (Прилог XI „Нар. Скупштини“).

Потпредседник — Сад ћемо гласати о овоме закону. Ко је за то да се овај закон прими, гласаће *за*, ко је против, гласаће *против*?

Секретар прозива :

Алекса Ратарац *за*, Алекса Трајковић *за*, Андра Николић *за*, Андра Степановић *за*, Андра Парађанин *за*, Анта Рајичић *за*, Антоније Поповић *за*, Арса Дреновац *за*, Арсеније Прокопијевић *за*, Благоје Божић *за*, Богосав Поповић *за*, Василије Живановић *за*, Велимир Карић *за*, Владимир Поповић *за*, Војин Ђирковић *за*, Вукашин Петровић *за*, Гаврило Милорадовић *за*, Данило Јовановић *за*, Димитрије Илићановић *за*, Димитрије Ђирковић *за*, Драгомир Рајовић *против*, Драгутин Дединац *за*, Ђока Бојић *за*, Ђока Брачинац *за*, Ђока Стојковић *за*, Ђура Милијашевић *за*, Ђура Хрватовић *за*, Живан Сретеновић — Само за то, што се овим законом народу забрањује да своју храну употребљава на шта хоће, па да може пећи и ракију комадари, — гласам *против*, Живко Малопарац *за*, Здравко Пауновић *за*, Јован Николић *за*, Јован Сопроновић *за*, Јован Шелмић *за*, Јован Стојановић *за*, Јоца С. Јовановић *за*, Лазар Прокић *за*, Лука Лазаревић *за*, Љуба Јоксимовић *за*, Љуба Николић. ја гласам *против* само за то, што није усвојен предлог г. Рајовића, јер кад се овај закон уведе у живот, онда ће бити оно исто, што и са монополом дувана; биће велико и малопродаваца; Љубисав Благојевић *против*, Марко Швабић *за*, Мата Максимовић *за*, Мика Даниловић *за*, Мика Х. Тонић *против*, Максим Сретеновић *за*, Милан Ђурић *за*, Милан Милићевић *за*, д-р Миленко Веснић *за*, Милија Миловановић *за*, Милоје Барјактаровић *за*, Милош Богдановић *против*, Милош Ђорђевић *за*, Милош Марковић *за*, Милутин Гарашанин *за*, Митар Мићовић *за*, Мића Бранковић *за*, д-р Михаило Вујић *за*, Михаило Косовљанин *за*, Михаило Марковић *за*, Михаило Мартинац *за*, Михаило Радовић *за*, Михаило Ристић *за*; *Михаило Стојаковић* — Пошто сам био на осуству, кад

су на другом претресу чињене измене овога закона и пошто ми нису познати разлози, због којих је то учињено, то не могу да гласам ни *за*, ни *против*, по се уздржавам од гласања; Никодије Милетић *за*, Никола Поповић *за*, Новак Милошевић *за*, Павле Крстић *за*, Павле Поповић *за*, *Павле Ранковић* — Пошто се и данас у нашој земљи прави вино и ракија од шпиритуса а то је веома убитачно за наш народ, а овим законом то није забрањено, већ се забрањује нешто друго, гласам *против*; Павле Смиљанић *за*, Петар Вукићевић *за*, Петар Павловић *за*, Радован Поповић *за*, Раша Милошевић *за*, Раша Нинић *за*, Риста Поповић *за*, *Сава Милићевић* — Из истог разлога, који је поменуо мој друг Љуба Николић, ја гласам *против*; Светозар Славковић *за*, Сотир Аранђеловић *за*, д-р Станојло Вукчевић *за*, Станко Петровић *за*, Станча Виденовић *за*, Стеван Ристић *за*, Стојан Новаковић *за*, Стојан Станковић *за*, Стеван Д. Поповић *за*, Тодор Дидић *за*, Тодор Радовановић *за*, Тома Бојичић *за*, Урош Плазина *за*, Филип Милојевић *за*, Павле Вуковић *за*, Димитрије Катић *за*.

Потпредседник — Изволте чути резултат гласања. Гласало је свега 99 посланика. Од њих гласали су 84 за закон, 8 против а 1 се уздржао од гласања. Према томе објављујем, да је Скупштина усвојила закон о монополима на поименичном гласању. — На реду је први претрес измена у закону о царинском устројству. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Известилац Ј. С. Јовановић — Молим вас, господо, пре него што би прешао на читање овога пројекта законског, ја вам скрећем пажњу на то, да ћу ја сад да читам овај пројекат са исправкама штампарских погрешака, које смо ми у одбору учинили. С тога вас молим, обраћајте пажњу и у исти мах поправљајте те штампарске грешке. За овим чита предлог владин, (стр. 444) мишљење Држ. Ствета (стр. 445), и извештај одбора (стр. 515).

Потпредседник — Сад приступамо начелном претресу овога пројекта законског. Има реч г. Вукашин Петровић.

Вук. Петровић — И ако се на први поглед чини, да је овај предмет од мањег значаја, видећете, господо, да се сваки вара, који тако мисли, јер је ова ствар голема и озбиљна. Да је то донеста тако, доказују нам на првом месту околности, што има три разна предлога о изменама овога закона о царинском устројству. Сама та околност доказује, да је ова ствар веома тешка и да са њоме није лако изићи на крај, ако се хоће, да нам она донесе оне користи, које од ње ишчекујемо. И ако одбор финансијски увиђа да треба, да би се изменом царинског устројства увећали приходи, опет ми се чини, да није погођен прави пут, којим би се до те цели дошло. По моме мишљењу ова измена нимало не побољшава старо стање ствари, које је било од 1863 године, јер је закон од 1863 године остао у целини а само му се чини измена у 14 параграфа, који, по моме мишљењу, неће дати други облик царинском устројству. Међу тим устројство царинско од 1863 год. издато је у другим приликама, и крајње је време да се тај закон измени и дотера, како би могао да одговори цели, ради које је донет.

Овде ваља да поменем, да ми од 1863 год. до данас имамо два важна саобраћајна средства, која крећу нашу трговину, а нисмо их имали 1863 год. То су: наша железница и наши пароброди. Та саобраћајна средства утицала су и утичу на измену наше трговине и према томе са свим је умесно било мислити о преустројству царинском. Али ја не налазим, да је овим задовољена потреба, која се од овога закона с правом очекује. Може се рећи, да су ово измене и допуне у закону царинском од 1863 год. и да ће се сам закон о царинском устројству изнети доцније. На сваком другом пољу може се и задовољити и таквим одговором, али где се тиче трговине и саобраћаја, ту не треба чинити оно, што може да потреса трговину и саобраћај трговински, а дозвољите ми, да се овим изменама у устројству царинском утиче на трговину и саобраћај и да се њима и једна и друга грана вредног живота народног потреса.

Осем појединих тачака, на које ћу чинити примедбе при читању у појединостама, овај предлог има и неких mana, које морам да поменем приликом начелног претреса.

Пре свега у овоме закону ништа се не одређује, како ће се установљавати царинарнице у земљи. Стоји у чл. 1, да ће се оне установљавати, али не стоји како, да ли указом, законом или претписом.

Сем тога чл. 9 не може да опстане, докле се у закон не унесе закон о царинским посредницима — шпедитерима. Трговцима се забрањује овим законом, да се служе другим лицима, својим момцима, већ само шпедитерима и он мора сваку експедицију вршити помоћу шпедитера. Ми немамо закон о тим посредницима и на тај начин и трговци и сви у опште изложени су опасности, да поверавају своје послове људима, који законом нису утврђени и који немају довољно гаранције. За свакога, па и за нас је гаранција оно, што закон утврђује, оно, што је законом одређено.

Има после тога и много иступа, који се у члану 112 закона о устројству царинарница не спомињу, но то ћу поменути онда, кад му будз места. А сад ми дозволите, да вам напоменем одредбу чл. 120, којом се ставља министру финансија на расположење, да он пропише правила службе, књиговодство и цео поступак при царинарницама. То је, господо, сувишна власт, која се министру даје, јер ако такве одредбе уђу у закон, онда ја не знам за што ће нам и сам закон. Кад ми о тим правилима немамо никаква сазнања ми о томе не можемо ни да решавамо. Главни је било, да се изнесе правилник, т. ј. поступак царински. Међу тим он нам се не износи, него се оставља мин. финансија, да он у споразуму са Главном Контролом пропише тај поступак.

Даље овим предлогом уводи се једна новина, да се царинарнице деле на класе, а подела је та остављена увиђавности извршне власти; у закону би требало донети бар начелне одредбе, на основу којих ће се извршити та царинска подела.

Па кад се то није донело због непознавања ствари, онда би боље било и не доносити ове царинске измене. Сем овога по чл. 124 истог закона, првој и другој класи царинарница, дата је повластица, да може казнити увозача са 50 дин. без права жалбе ни на министра, а још мање на Државни Савет, а царинарнице другога реда могу да казне увозача са 20 дин. глобе, опет без права жалбе ма коме.

Због тих повластица, које се дају царинарницама не би згорега било, да се овде одмах назначи, шта служи за основ поделе царинарница у класе, а кад дођемо на чл. 124 ја мислим, да ће онда и многи од вас увидети, да ово не треба да остане. Биће шефова царинских, који ће бити задахнути и политички не расположени према појединим трговцима, те ће изрицати казну над истима. И кад то буде, а и кад је кажњеном одузето право, да се жали, онда се мени чини, да је ту опасност, да се половина Србије не огласи за кријумчаре и казни од стране једног чиновника, који може бити добро или зло расположен према увозачу.

Као што сам у почетку казао, ја не налазим разлога, да гласам против овога предлога, јер он не мења стање ствари, али што сам устао да говорим о овоме предлогу, то сам учинио с тога, што бих желео да се не иде овим путем, путем кришарења. Три пута до данас кришарио се овај закон, и ми видимо, да се опет остало на истом ступњу. Међу тим прилике су се измениле и у трговинским и царинским пословима, а стање је такво, да би једном требало израдити целокупан пројекат о устројству царинарница, а не прибегавати оваким изменама и допунама, као што су сад ове.

Сад је, дакле, време, да се на основу савршенијих потреба изради целокупно устројство и да га примимо као уставову, која ће задовољити трговинске и друге потребе државне. Ово не ће одговорити ни очекивању ни задатку царинског устројства.

Министар финансија, Михаило Вујић — Господо, говор господина Вукашина Петровића упућен је чисто путем

жеља, које су у њему садржане. Те исте жеље морам и ја да пмам, већ по својој дужности као министар финансија. Допста да је било могућности да се пред ову Скупштину изнесе закон о устројству царинском, па не само тај закон него и поступак царински, као што би то желети требало; да је ту било фичичке могућности, ја бих то учинио.

Ја могу сад да напоменем, господо, ово пред Народним Представништвом и да кажем, да је пројекат о устројству био готов и шта више да је био и штампан па у последњем моменту влада се решила, да не само тај закон, него и измене у закону о непосредној порези због краткоће времена повуче и да се ограничи на најпотребније измене, које су овде и учињене.

Ето, од куд је то, што су овде изнете само неке измене, а отуда је постало и то, што г. Вукашин каже, да има три предлога по овој ствари: министров, саветски и одборски.

Сва три та предлога, господо, које помиње г. Вукашин, потичу из једнога пројекта, који је спремио у министарству финансија већ од неколико година. Све што је Савет мењао, унесено је из овога основног предлога; све, што је Финансиски Одбор мењао, унесено је из онога основног пројекта и тако се дошло до тога, да су из основног пројекта изведене само ове тачке, које се овде сад у одборском мишљењу садрже.

У првome мом предлогу, ја сам се ограничио на што мањи број измена, али сам нашао, да ово треба, и кад бисмо ми сад тај целокупни пројекат овде узели, онда бисмо нашли још неких одредаба, које би биле потребне да у ове измене уђу и онда би нам био потребан и закон о царинском поступку, и све би то стало доста времена и рада, а ми времена, као што знате, немамо довољно.

Једини је, дакле, разлог био, краткоћа времена, што није поднесен, јер кад би био поднесен целокупан закон о устројству царинском, онда би по практичној важности његовој (не политичкој) ваљало да му Скупштина због материјалних интереса државних, доиста повласти озбиљну пажњу, да га најпажљивије проучи. Ради тога, ваљало би, да се тај закон проштудира прво у одбору, а онда би у Скупштини требало о њему дебатовати бар 2—3 недеље дана. Да толико немамо времена, ви сте ми сведоци, и за то је по неодољној сили прилика или неприлика, у којима се Народно Представништво према пословима налази, одложен тај закон за редован сазив Народне Скупштине.

Могло би се рећи: па за што нису и ове неколике измене остављене за редован сазив? У првобитномe моме предлогу садржане су најпотребније измене. Те најпотребније измене ја сам поднео с тога, што нов закон о тарифи и нова уговорна тарифа, специфична тарифа неопходно захтевају, да се извесне измене у царинском устројству учине, и то је оно, што је најбитније, а све је друго споредно. Једна од најбитнијих измена у овоме је: да би контрола била довољна, потребно је, да се и овде на београдској царинарници може увозити свака врста робе и да се тако исто могу увозити све врсте робе и на једној, пограничној царинарници, где ради само један практикант. Неопходно је нужно да имамо јачу контролу, да се разноврсна роба може увозити на оним царинарницама, где има 10—20 чиновника а не један. Дакле, предложеним изменама иде се на то, да се ограничи рад на царинарницама, као што се то ради у целом свету, а особито је то потребно за нас. Кад се тражи од царинских чиновника да знају добро науку о познавању робе; кад се од тих царинских чиновника тражи, да буду добро познати са разликовањем квалитета робе и према томе да могу приступити царинењу, онда не може се допустити да се и она ређа роба, коју само стручнији царински органи могу добро оценити, увози на свима царинарницама, где тако стручних познавалаца робе нема, или где се нема гаранције у правилну оцену и контролу.

Даље, господо, важно је питање и о казнама. И то је један разлог, да се ове измене као преко потребне сад поднесу а да се не чека нов закон о поступку царинском. Тај

други је разлог, господо, у томе, што су казне у староме закону устројству ђумрука — како се он зове — поглавито удешаване према кривцима, који су се грешили у пријавама, т. ј. према онима, који су лажно пријављивали вредност робе. Данас по специфичној тарифи царине не бива по вредности робе, него по тежини и квалитету робе. И ето, то је оно, са чега је за практично поступање у првим данима после новог трговинског уговора и нове тарифе најнеопходније, да се што пре учини измена у царинском устројству. На прекор г. Вукашина, као да има више предлога, није у ствари тако, него је унесено само оно, што је најпотребније. Ја се потпуно слажем са жељом г. Вукашина, да треба да се донесе нов закон о царинском устројству, а ја ћу да идем још један корак даље, да тако исто треба да се донесе још нов закон о царинском поступку. Али, господо, као што вам рекох, Народно Представништво није данас у могућности да се бави специјалном претресом таквог једног предлога и да се њиме бави са онаквом пажњом, какву предлог захтева. За такав предлог, Народном Представништву треба довољно времена да се посвети штудији овога предмета, више времена треба да га провиритује, процени, па тек онда да донесе своје решење, и с тога је тај предлог закона о целокупном устројству царинском остао за први редован сазив.

Према томе, као што рекох, отпада прекор г. Вукашина, из кога би изашло, као да су недовољне измене, које се предлажу, па кад се једном предлажу, зашто се не предлажу измене закона, које би доиста биле одесне према новом саобраћају, према новим трговинским односима, према новој тарифи и царинском поступку, какав је данас. По специфичној тарифи, која је измењена из основа, царински поступак није онакав, као што је пређе био, и сви односи нису данас такви, какви су били онда, кад је грађан закон о устројству ђумрука 1863 године. Разуме се, да нису ни оне исте прилике, кад су донесене измене у томе закону од 1879 године.

Оволико на опште примедбе г. Вукашина Петровића.

Он је даље поменуо неколико мана, о којима ћемо имати прилике при специјалном претресу да говоримо, код оних тачака, на које се ти преговори односе. Али, баш кад је г. Вукашин о тим тачкама говорио, нека буде и мени допуштено да у начелном претресу и ја у главном одговорим на те његове преговоре. Г. Вукашин прво налази да је мана предложених измена у томе, што ће бити разних редова, класа царинарница, и он замера, што није у исти мах казано, како ће се установљавати, а то је, господо, баш изрично казано. У предложеној измени чл. 2 каже се: „распоред царинарница, и њихова подела на редове, вршиће се Краљевим указом, на предлог министра финансија“.

Дакле, то што г. Вукашин тражи, казано је у чл. 2 а не у чл. 1. Према томе, неће бити остављено произвољно, да ли ће се установљавати претписом, или наредбом, или указом. Јасно је казано, да ће се и распоред царинарница у земљи, и њихова подела, вршити Краљевим указом, на предлог министра финансија.

Даље, г. Вукашин Петровић замера предложеним изменама у ономе делу, где се говори о посредницима. Разумевајући ту одредбу тако, да је сваки обвезан, који увози, или извози или превози робу, да је законом натеран, да се послужи царинским посредницима — царинским агентима, и то, господо, не стоји, и то је једно погрешно разумевање предложених измена. То није обавезно за свакога онога, који непосредно, или преко својих млађих, дође да изврши експедицију; дакле, то не важи за трговце у месту, осем ако они сами не траже посредника, и разуме се да важи само за трговце, из унутрашњости онде, где нема царинарнице, и који не могу овластити ма кога било у Београду, царинског практиканта, или ма кога другог, да он ту експедицију изврши. Дакле, у том случају, кад трговци у унутрашњости имају посла са царинарницом, утврђено је, да се могу да послуже царинским посредницима, који стоје под дисциплинском влашћу царинарнице. Тако су и до сада радили трговци из унутрашњости, само ово је важна измена, што се тиче посредника. До данас нису биле предви-

ђене никакве казне о тим посредницима за њихове злоупотребе, за њихове грешке, вољне или невољне. Једино је о њима у закону то предвиђено, што се и до сад практиковало, да у случају, ако се посредници огреше о закон царински, онда им се забрањује посредничка радња. Кад се деси каква злоупотреба о вредности робе, онда су се ти посредници изговарали, од куд сам ја дужан да знам, је ли вредност робе тачно декларисана или не, и бивао је кажњен онај трговац, за чији је рачун посредник подносио декларацију. Ја сам имао доста таквих случајева, и сваки се посредник бранио тиме. Сад се више посредници, по овим изменама, не могу бранити тиме, они долазе под административну дисциплинску власт царинску, и ако се огреше о царински закон, биће они кажњени. Они ће бити дужни, при експедицији знати тачно, колико има робе, каква је, и колике је вредности.

Дакле, не стоји то, да је од сада обавезна употреба царинских посредника, за све трговце без разлике, него само за оне, који то траже, и за оне у унутрашњости, који треба некога да овласте, а не ма кога да овласте, над којима царинарница нема власти, да га може казнити, ако се огрешу о закон. Дакле, сваки трговац има права да, или сам, или преко својих органа врши експедицију, или, ако то неће, онда не може узимати људе са сокака, него признате посреднике царинске. То су људи, који полажу кауцију, од којих се тражи извесна квалификација и испит, дакле, то морају бити оквалитивани, законом признати органи, који ће да посредују у експедицијама. Погрешно је, дакле, разумео г. Вукашин ту измену, и према томе она као неоснована отпада.

Даље, господин Вукашин поменуо је, да је остављена нека власт министру финансија, што је у § 121 казано, да ће правила службе, као и формуларе извесних књига, прописати министар финансија, а опет друге књиге благајничке и правила службе благајника, прописале у споразуму с Главном Контролом. Господо, чак и кад не би било овога у закону, то се по себи разуме; министар је овлашћен, да прописе правила службе за органе царинске. Овде се не даје министру право да доноси какав закон, него се министру ставља у дужност, да прописе правила унутарње службе царинске, разне правилнике, који нигде нису закони, и најпосле, који се према приликама могу и мењати. На пр. кад ће се отпочети рад, у колико сати, и кад ће се завршити рад, како ће се страже размештати и т. д. — то не може ући у закон, то може ући само у онај правилник, који министар финансија прописује. Ја сам узео само један пример, а има доста примера, који показују, шта све има да се разуме под правилима службе царинске.

Што се тиче казне и поделе царинарница на класе, ја ћу о томе говорити, кад се буде прешло на појединости овога предлога.

Ово су главне примедбе, које је г. Вукашин учинио, и ја сам сматрао за дужност да одговорим на њих, да дам објашњења, и да одговорим на онај неумесан прекор, као да је овај закон непотпун и непогодан. Он је у границама могућности скупштинског рада, и садржи у себи оно, што је најнеопходније за правилан рад у царинарницама, и ове одредбе не само да нису неумесне, него су и умесне и неопходне за правилну радњу.

Димитрије Ђирковић — Ја сам мислио да о овим изменама у овом закону говорим у том смислу, да би боље било да се ово одложи до првог сазива скупштинског, па онда да се поднесе цео пројект ђумручког устројства, и онда рачунам да ће се моћи боље проштудирати и бољи закон донети. Ви знате да трговци имају навине посла са царинарницама, а ове измене нису биле пред трговачким удружењем, које је заиста меродавно, и које би могло правити примедбе на овај закон; тако исто, нису биле ни пред трговачко-занатлиским одбором, да даду мњење: да ли су ове измене корисне или штетне, или које се не могу извршити и које би долазиле у опреку с трговцима и ђумруком. Па кад то није било пред тим нашим удружењима, која данас постоје, и кад се није чуло њихово мишљење, онда ја држим, да ћемо пре погрешити, ако га

овако на пречац примимо, него да то оставимо још и за ова два месеца.

Код § 9. г. Вукашин учинио је примедбу о посредницима. Заиста ја сам мислио тако, јер тако је написано у пројекту. Верујте на Јанковој — Клисурси и т. д. ово не би друкчије разумели, него кад би неко хтео да извезе стоку, он би му тражио посредника. По овој стилизацији и ја бих казао да би морао да тражи посредника. И шта би било, у том случају? Тога посредника не би било, а цариник не би примио декларацију и онда би настале пометње. Из тога разлога излази да се овај пројекат финансијски није много штудирао и тако да свака одредба буде тачна и јасна, него се написао у хитњи и брзо, због чега ће наилазити на знатне сметње, кад се буде примењивао у царинарницама.

Друго, што се тиче ових казни, ја мислим да нико не би требао да буде кажњен по вољи једног цариника, а да се против тога не може човек жалити; то би била рђава практика, и ја држим да би се ту могла терати и нека самовоља појединих чиновника. С тога разлога, ја мислим да би требало овај пројекат да одложимо до првог редовног сазива, те да се боље проштудира, а и да се поднесе трговачком удружењу и трговачко-занатлиском одбору, који би дали своје примедбе.

Министар финансија д-р Мих. Вујић — Ако има што нејасно, разуме се, да има места о томе говорити при појединим члановима. Ја нећу бити противан, ако се гдегод нађе нејасности, да се унесе јаснија редакција, те да не буде пометње; али то, што негде може бити нејасности, не може нас одредити, да ми један закон одложимо. Ја сам вам казао, каква нас невоља гони да сад донесемо најважније одредбе из устројства царинарница, које је ипнуно пројектовано за Скупштину. Најпосле, хајде да одложимо до 1 новембра. Али ми губимо све више времена; закон ће тада бити у много већем обиму, треба да се о њему дебатује бар 10 дана, па долази и друго читање, које такође може да траје који дан, и онда једва да бисмо били готови до краја ове године. Међу тим баш ово време јесење, највећег рада, који наступа и интерес државни захтева да се ове најважније измене приме још сад, ма да бих ја желео да се један са свим нов закон донесе. Дакле, интерес државни захтева, да се баш на јесен ово ограничење изврши, да се не може на свима царинарницама да ради подједнако, особито с погледом на закон трошарински и на трговачки уговор и тарифу. Ми не можемо дозволити да се трошарински предмети увозе на свима тачкама, него морамо то ограничити; ми имамо и закон о новим моно полима и имаћемо монополске таксе и за све то треба да нам да нарочито овлашћење овај закон. Ако мислите, да при специјалном претресу нека одредба треба да отпадне, онда то можете учинити, ја томе нећу бити противан, тим пре што су ове измене узете нешто из првобитног пројекта, а нешто из саветског мишљења, при свем том, што сам се ја ограничио на најпотребније измене.

Што каже г. Ђирковић, да је требало за ове измене, да буде саслушан савет трговачког удружења, имам да кажем да сам ја саслушао трговачко удружење, где год је било потребно њихово мишљење, а то ћу учинити и у будуће с драге воље, али, господо, у оним питањима, где — морам да кажем — често интереси трговачки могу да дођу у сукоб са интересима фискалним и са државним интересима, ја никад не бих питао трговачко удружење, него стране законодавство. Онако исто какве се мере тамо употребљују против изигравања закона, такве исте мере строгости законске ваља и код нас прописати, можда са незнатним модификацијама према нашим приликама, али ја не бих никад допустио, да трговци прописују држави те мере. Такве мере строгости ми смо дакле узели из страног законодавства, и разуме се, удешене према нашим приликама. Дакле, то што није саслушано, трговачко удружење, не треба ни мало да нас опредељује, да тражимо чак одла-

гање ових важних и хитних измена до јесени. За то, ако одложимо ове измене у закону о царинарницама, одложимо и то, да се ограничи увоз предметима на појединим царинарницама, одложимо правилно вршење послова, јер су казне по постојећем закону махом предвиђене лажно пријављивање вредности робе, а нису предвиђене, ако се пријави мање робе и лошији квалитет. Сад, кад се врши пријава робе по новом поступку царинском, а који се састоји у томе, да се царини не по вредности него по квантуму робе и квалитету робе и ја сад имам ослонаца само у томе, ако роба има лажну пријаву вредности, и трговац може, да донесе 20 колета а да пријави 10, и он се онда може да брани тиме, да је случајно пријавио место 20, 10 колета, и не би му могао нико ништа урадити, јер није прописана законом казна за такве кривице. То је био узрок, који ме је руководио, да поднесем сад ове измене и ове мере и ја налазим, да би се огрешила и Скупштина и влада о интересе државне, кад не би усвојили ове измене.

Стева Д. Поповић — За последњи 30 година доиста су се наше трговинске и саобраћајне прилике тако измениле, да би сваки од нас био у праву, да захтева од министра финансија целокупно преустројство царинско. Али, као што сам чуо од г. министра, он је спремио закон о целокупном преустројству царинском. Што сад није поднео целокупан закон казао је, да је томе узрок прво оскудица времена, да се тај целокупан закон о царинском устројству претреса у Скупштини онако, како нам пословник прописује, и како би требало такав закон да се претресе. За то се он ограничио сад на ове важније измене и његове разлоге, које је навео нећу сад да понављам. Они ће мене склонити да гласам у начелу за ове измене, јер признајем, да су оне нужне и потребне. Али баш из ових разлога, које је навео г. Вукашин Петровић и ових, које је навео г. Ђирковић, држим, да треба целокупно устројство царинско што пре да дође пред Народно Представништво. И ја сам чуо од г. министра, да ће он то на првом редовном сазиву поднети Народној Скупштини. И поред те изјаве, коју је г. министар овде учинио, она се налази и у самом његовом пројекту у § 125 у другој алинеји, који гласи: „Министар финансија обвезан је, такође, да првом редовном сазиву скупштинском поднесе потпун предлог за закон о царинској организацији“. Што сам ја сад устао, да проговорим о овоме неколико речи, то је за то, што је Државни Савет нашао, не знам из каквог разлога, за умесно, да ту другу алинеју изостави. Он каже овако: „у § 125 другу алинеју целу изоставити, јер је по мишљењу Савета сувишна“. Зашто је сувишна, ја то не разумем. Сад може се казати, то је доиста једна изјава, која не веже министра, јер шта ће да се ради кад г. министар не одржи своју реч? Ако је то било изlišно, онда ја држим, да је могао г. министар сам да изостави и да није морао нити је *требао* и овде своју изјаву да даје. Не само, да он то није учинио, него је он данас у свом говору дао изјаву у Народно Представништву, да ће на првом идућем сазиву поднети предлог о целокупном преустројству царинском. То је једна морална обавеза његова, коју је он дужан да испуни и ја мислим, да ако он то не учини, да је нама и без ове напомене остављено право да га интерпелишемо. Држим, да је ова напомена била потребна. Не знам за што је изаславик министров пристао, да се изостави ова друга алинеја у чл. 125 у Држ. Савету. Ја бих желео, да нам г. министар каже, за што је пристао на ову измену Држ. Савета, кад је он већ израдио предлог о томе и кад је обећао да ће тај предлог да поднесе на идућем редовном сазиву Народној Скупштини.

(Наставиће се)